

13 oktober 1959

U 11222/59 - C 46 - P1/PS9.

PA 9803/17
GEHEIM

Land: Groot-Brittannië.

Onderwerp: Standpunt van MACMILLAN met betrekking tot de
verhouding tot de USSR.

Referenties:

Datum van
waarneming: Eind september 1959.

Bron: Betrouwbaar.

Informant: Een functionaris van het Foreign Office.

Opmerkingen:

Verzonden aan: de Minister van Buitenlandse Zaken.

Aan Zijne Excellentie Prof. Dr. J.E. de QUAY
Minister-President

Plein 1813 no. 4

1s-GRAVENHAGE.

GEHEIM

Groot-Brittannië

STANDPUNT VAN MACMILLAN MET BETREKKING TOT DE VERHOUDING
TOT DE U.S.S.R.

Het uitgangspunt van MACMILLAN is dat de door de naam DULLES gekenmerkte politiek - ook al leek DULLES zelf aan het einde van zijn leven over de effectiviteit daarvan wel bepaalde twijfel te hebben - geen recht van bestaan meer heeft. Het is namelijk gebleken, dat de werkelijke machtsverhoudingen in de wereld de politiek van het "roll back" tot een illusie hebben gemaakt. De Sowjet-Unie is zowel naar buiten als naar binnen sterker dan het Westen heeft gehoopt en verwacht. De kans dat het Sowjet regiem aan zijn innerlijke tegenstrijdigheden op korte termijn te gronde zal gaan is nihil. Tegelijkertijd is duidelijk geworden dat het Sowjet regiem ook in economisch en militair opzicht aanzienlijk krachtiger is dan een reeks van jaren geleden leek te kunnen worden voorspeld. In die nieuwe verhoudingen is een nieuwe aanpak nodig. Die aanpak heeft het uiteindelijke doel, meer vrijheid voor de volken van de satellietlanden, niet op te geven. Alleen de nieuwe methoden om dat doel te bereiken zullen een veel langere tijd vergen. De hoop van het Westen moet er nu op gevestigd zijn om, door een beleid van ontspanning en brede contacten met de Sowjet-Unie, bij te dragen tot een liberalisering, die tóch al heeft ingezet. Het regiem-CHROESJTSJOW is duidelijk liberaler dan dat van zijn voorganger, ook ten aanzien van de satellieten.

Een experiment als dat van GOMULKA zou onder STALIN volstrekt ondenkbaar zijn geweest. Bovendien vinden in de sociale structuur van de Sowjet-Unie zelf zodanige wijzigingen plaats, dat het regiem daarmee rekening moet houden, ook in zijn buitenlandse politiek. In deze nieuwe constellatie moet het Westen weliswaar op zijn stuk staan en geen terrein

prijs geven, maar anderzijds moet het trachten de ontwikkeling in de Sowjet-Unie te bevorderen. Daartoe is een politiek van contact en relatieve welwillendheid beter geschikt dan een politiek van louter vijandigheid en isolatie.

Het is zeker zo dat vooral MACMILLAN persoonlijk inhoud heeft gegeven aan de nieuwe politiek. Ambtenaren hebben nu eenmaal de neiging langzamer te denken, geen werkelijk nieuwe wegen in te slaan en hun handelen van vandaag te laten bepalen door hun handelen van gisteren. Dat is een van de redenen waarom het een zekere tijd geduurd heeft voor het tot de experts begon door te dringen wat de betekenis was van de veranderingen in de Sowjet-Unie zelf en in de verhouding tussen de Sowjet-Unie en een land als Polen. Het is zeker juist te zeggen dat MACMILLAN hier voorgegaan is en sneller de nieuwe wegen heeft gezien en ook bewandeld dan het Foreign Office.

ADENAUER blijft klaarblijkelijk in MACMILLAN een appeaser zien. Hij doet dat ten onrechte, want MACMILLAN is weliswaar een voorstander van zekere ontspanning, maar hij wil daarbij geen concessies doen op punten die voor het Westen van principieel belang zijn. Men is echter niet geneigd de bezwaren van ADENAUER, zoals nu weer ingebracht tegen het verkiezingsmanifest van de conservatieven, al te zeer au sérieux te nemen: men beseft dat de Duitse bondskanselier een oude man is, die moeite heeft zich aan de nieuwe fase, die nu in de internationale politiek lijkt aan te breken, aan te passen.